

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚWIĘTYCH PIOTRA I PAWŁA

W NOWYM ŻMIGRODZIE

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
NA WYKONANIE KONSERWACJI WYPOSAŻENIA RUCHOMEGO
Z KOŚCIOŁA PW. ŚWIĘTYCH PIOTRA I PAWŁA
W NOWYM ŻMIGRODZIE

- RZEŻBY- OGRÓJEC
- SZAFKA ZAKRYSTYJNA

OPRACOWANIE:
KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
DR MAŁGORZATA DAWIDIUK
OSTRÓW 541
37-700 PRZEMYŚL

Konserwacja Dziej Sztuki
dr Małgorzata Dawidiuk
Ostrów 541, 37-700 Przemyśl
tel. 512 263 921
REGON 030810342 NIP 539-113-48-58

Przemyśl 2023 r.

TYP OBIEKTU	RZEŻBY - OGRÓJEC SZAFA ZAKRYSTYJNA
MIEJSCE	KOŚCIÓŁ PW. ŚWIĘTYCH PIOTRA I PAWŁA W NOWYM ŻMIGRODZIE
AUTOR	NIEZNANY
DATA POWSTANIA	Ogrójec poł. XIX w. Szafa zakrystyjna XVIII w.
TECHNIKA	STOLARKA, SNYCERKA, DREWNO POLICHROMOWANE
WŁAŚCICIEL	PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚWIĘTYCH PIOTRA I PAWŁA W NOWYM ŻMIGRODZIE

I. HISTORIA I OPIS

Świątynia została wzniesiona w XV wieku z kamienia na rzucie poziomym gotyckim z przyporami. Budowla była kilkakrotnie niszczona. Po raz pierwszy kościół został uszkodzony podczas szturm Nowego Żmigrodu przez wojska węgierskie w 1474 roku. Wiadomo, że zostało w tym czasie zrabowane wyposażenie wnętrza. W 1522 i 1577 roku świątynia spłonęła podczas wielkich pożarów Nowego Żmigrodu. Po pożarze w 1694 roku zachowały się tylko same mury kościoła. W dniu 17 kwietnia 1843 roku świątynia ponownie spaliła się razem z większością zabudowań Nowego Żmigrodu. Ponownie odbudowana po pożarach, została konsekrowana 28 czerwca 1857 roku przez biskupa przemyskiego Franciszka Ksawerego Wierchlejskiego. Kolejny remont został przeprowadzony po uszkodzeniu kościoła podczas II wojny światowej. Remont przeprowadził administrator i proboszcz parafii, błogosławiony ksiądz Władysław Findysz. Wyposażenie wnętrza reprezentuje styl późnobarokowy. Szczególnie cenne są elementy gotyckie: kamienna chrzcielnica oraz portal. W kaplicy bocznej Najświętszej Maryi Panny Bolesnej w ołtarzu są umieszczone relikwie błogosławionego księdza Władysława Findysza, beatyfikowanego w dniu 19 czerwca 2005 roku w Warszawie jako pierwszego męczennika władzy komunistycznej w Polsce. Ostatnia odnowienie ołtarza wykonane w latach 60 XXw.

Rzeźby Ogrójec – poł. XIX w., drewno polichromowane. Ogrójec usytuowany na zewnątrz kościoła w półkolistej wnęcie, zamykany przeszkłonymi drzwiami. Postać Chrystusa – po prawej stronie wnęki – klęcząca na spiętrzonych kamieniach, wyrzeźbionych w formie

wzniesienia. Obie ręce wyciągnięte do przodu, lewa dłoń uniesiona nieco wyżej. Twarz szczupła, usta rozchylone, włosy i zarost długie, oczy wzniesione ku górze. Przedstawienie Anioła zawieszone u góry wnęki po lewej stronie. Anioł w długiej sukience, widoczne gołe stopy. Obie ręce wyciągnięte do przodu, w rękach złożony kielich. Włosy krótkie, oczy patrzące na kielich. Scena rozgrywa się na tle malowanego we wnęce pejzażu.

Szafa zakrystyjna – barokowa, XVIII w. dwuczęściowa, drewniana. Komoda prostokątna, z pięcioma rzędami szuflad w trzech kolumnach. Ściana frontowa wklęsłowypukła. W rzucie nastawa węższa, z szafkami i szufladami, zwieńczona gzymsowaniem. Drzwiczki zamykanych szafek z wprawionymi lustrami.

II. KRÓTKI OPIS STANU ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ PRZED KONSERWACJĄ

Ogrójec – rzeźby. Ogólny stan zachowania obiektu jest bardzo słaby. Charakter zniszczeń wynikający przede wszystkim z długotrwałej i niewłaściwej ekspozycji i użytkowania. Ponadto obiekty eksponowane są w bardzo różnych warunkach klimatycznych, narażone na częste zmiany temperatury i wilgotności. Poszczególne części nieustabilizowane. Warstwy technologiczne wykazują słabą adhezję do podłoża, widoczne spęcherzenia, spękania i wykruszenia do podłoża oraz znaczne ubytki warstw technologicznych. Stan zachowania elementów jest bardzo słaby. Całość struktury przemalowana po całości i po ubytkach kilkoma warstwami grubo położonej farby olejnej. Polichromowana powierzchnia pokryta siatką spękań, z tendencją do wyłuszczeń. Warstwy przemalowań tworzą grubą skorupę, silnie zintegrowaną ze sobą. Widać znaczne ubytki warstwy pierwotnej pod przemalowaniami. Na całej powierzchni widoczne przetarcia, drobne wykruszenia i wyłuszczenia - ciągle postępujące. Malowany pejzaż stanowiący tło dla figur przemalowany kilkukrotnie farbami akrylowymi. Na przełomie lat przeprowadzono nieprofesjonalne estetyczne restauracje całego Ogrójca metodą „odświeżania” bez wykonywania zabiegów profilaktycznych ani wzmocnień strukturalnych. Widoczne rozszczelnienia na łączeniach drewnianego podłoża. Konstrukcja nośna obiektu osłabiona i nieustabilizowana - postępująca degradacja. Trudno obecnie ocenić stan zachowania pierwotnych warstwy oraz czy w ogóle się zachowały. Obiekt wymaga pilnej interwencji konserwatorskiej.

Szafa zakrystyjna. Stan zachowania obiektu bardzo słaby. Całość nieustabilizowana z licznymi rozszczelnieniami na łączeniach drewnianego podłoża. Na przestrzeni lat

odświeżana metodą „gospodarczą”- przemaalowywana po ubytkach farbami olejnymi. Widoczne otwory po drewnojadach, ubytki w listwach i detalach snycerskich. Listwy z czoła szuflad niekompletne, częściowo wyłamane. Szuflady i drzwiczki szafek trudne do otwierania. W wielu miejscach drewniane podłoże nosi ślady żerowania owadziech szkodników drewna – widoczne otwory po drewnojadach i gąbczasta struktura drewna. Okucia nieoryginalne, o różnych wzorach, zamki zepsute, a powierzchnia metalu zalana farbą.

III. CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI

A. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Ogrójec- rzeźby

Proponuje się demontaż i wykonanie pełnej konserwacji technicznej, dążącej do wzmocnienia drewna oraz warstw polichromii. Działania z zakresu konserwacji estetycznej przewidują przywrócenie zbliżonych do pierwotnych walorów artystycznych, poprzez usunięcie późniejszych przemaalowań. Drewniane elementy zostaną oczyszczone, a następnie zdezynfekowane wzmocnione strukturalnie poprzez impregnację. Osłabione łączenia stolarskie elementów rzeźbiarskich proponuje się wzmocnić, spękania skleić, uzupełnić braki flekami z drewna dobrane go gatunkowo do oryginału. Mniejsze ubytki planuje się uzupełnić litem drewnopodobnym (masa klejowo-kredowo-trocinowa). Generalnie planuje się pozostawić w największym stopniu najstarsze warstwy historyczne i je eksponować. Przemaalowania planuje się usunąć metodami i środkami wybranymi na podstawie prób w celu wyeksponowania pierwotnej warstwy. Ubytki zaprawy, zakłada się, po odsłonięciu oryginału uzupełnić zaprawą kredowo-klejową i opracować powierzchnię naśladowczo do oryginału. Planuje się wykonać scalenie kolorystyczne przetarć i ubytków warstwy malarskiej metodą punktowania z zastosowaniem farb olejno-żywicznych. Proponuje się również zabezpieczenie i wysycenie uzupełnionej warstwy malarskiej odpowiednio dobranymi werniksami. Odnośnie malowanego pejzażu zostaną usunięte nawarstwienia wtórne, ubytki w podłożu zostaną uzupełnione a całość wypunktowana naśladowczo do oryginału.

Szafa zakrystyjna

Zasadniczym problemem technologicznym jest strukturalne wzmocnienie obiektu i przywrócenie pierwotnych własności wytrzymałościowych drewna oraz ustabilizowanie konstrukcji.

Przewiduje się przeprowadzenie pełnej konserwacji technicznej i estetycznej z przywróceniem pierwotnego wyglądu szafy. Konserwacja techniczna polegać będzie na powstrzymaniu i naprawieniu skutków działania owadów szkodników drewna. W tym celu wszystkie elementy zostaną poddane dezynfekcji środkiem trującym żerującym szkodniki oraz zabezpieczającym przed ich ponownym działaniem. Osłabiona drewniana konstrukcja zostanie zaimpregnowana a najbardziej zniszczone elementy konstrukcji zostaną zrekonstruowane o parametrach podobnych do oryginału. Olejne powłoki, którymi pomalowano wszystkie elementy zostaną usunięte a nowa powłoka wykończeniowa zostanie wykonana w technice oryginalnej.

B. ZAKRES PRAC KONSERWATORSKICH

Ogrójec

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej faktycznego stanu zachowania.
2. Demontaż. Inwentaryzacja i przewiezienie do pracowni.
3. Wstępne oczyszczenie powierzchni obiektów z luźnych nawarstwień kurzu i brudu.
Usunięcie elementów zbędnych np. gwoździ, wstawek itp.
4. Oczyszczenie z nawarstwień brudu i przemalowań przy zastosowaniu metod mechanicznych i chemicznych, po dokonanych próbach
5. Impregnacja strukturalna drewna - metodą wielokrotnego powlekania roztworem Paraloid B 72 w kompozycji rozpuszczalników: ksylenu, toluenu i acetonu.
Jednocześnie wykonany zostanie zabieg dezynsekcji przez dodanie do impregnatu Antoksu W, środka toksycznego, którego obecność spełni również funkcję profilaktycznej ochrony drewna przed czynnikami biologicznymi.
6. Wykonanie prac stolarskich. Rekonstrukcja drobnych formy rzeźbiarskiej w odpowiednio dobranym gatunku drewna. Wymiana starych połączeń stolarskich niespełniających swoich funkcji na nowe, ustabilizowanie konstrukcji poszczególnych elementów.
7. Uzupełnienie ubytków i rekonstrukcja zaprawy kredowo-klejowej, opracowanie powierzchni zaprawy.

8. Scalenie i uzupełnienie ubytków polichromii w technice olejno-żywicznej oraz zabezpieczenie warstwą półmatowego werniksu.
9. Wykonanie badań odkrywkowych w celu określenia pierwotnej kolorystyki i zakresu występowania wtórnych nawarstwień oraz przekształceń plastycznych a także na obecność pierwotnej dekoracji malarskiej malowanego pejzażu.
10. Dezynfekcja (dobór środków dobranych odpowiednio do wyników badań).
11. Wstępna konsolidacja fragmentów polichromii o zdegradowanym spoiwie, (KLUCEL G, Hercules z dodatkiem biocydu).
12. Podklejenie odspojień (Paraloid B-72 w acetonie).
13. Oczyszczenie powierzchni z zabrudzeń (mechanicznie na sucho, przy użyciu gumek kreślarskich, gąbek WISHAB, skalpeli i ostrych pędzli szczecinowych).
14. Usunięcie pozostałości grzybów i pleśni (dobór środków po wykonaniu prób), doczyszczanie mechaniczne skalpelem i pędzlami z włókna szklanego.
15. Usunięcie lokalnych wysoleń z powierzchni malowidła poprzez zakładanie kompresów.
16. Usunięcie mechaniczne odspojonych lokalnie tynków w miejscach o dużym stopniu degradacji lepiszcza.
17. Podklejenie pęcherzy, odspojień i rozwarstwień zaprawy poprzez iniekcję środkami konsolidującymi po uprzednim wprowadzeniu roztworu etanolu, w celu obniżenia napięcia powierzchniowego i umożliwienia lepszej penetracji. Dobór środka konsolidującego po wykonaniu prób. Proponuje się zastosować wodną dyspersję PVA, (polioctan winylu) lub wymiennie: LEDAN TB 1, Bresciani).
18. Uzupełnienie ubytków tynku. Proponuje się zastosowanie tynków renowacyjnych REMMERS.
W przypadku uzupełnień w miejscach gdzie degradacja nastąpiła wskutek działania czynników mikrobiologicznych można zastosować antypleśniowy tynk renowacyjny typu: Schimmel-Sanierputz (Remmers). Opracowanie powierzchni.
19. Założenie i opracowanie kitów w mniejszych ubytkach zaprawy, (KALKSPACHTEL, Remmers).
20. Założenie warstwy pobiału wapiennej na wszystkie uzupełnienia kitów.
21. Utrwalenie malowidła przez rozpylenie niskoprocentowego roztworu Paraloidu B-72 w acetonie.
22. Wykonanie retuszy oryginalnej warstwy malarskiej przy użyciu pigmentów Kremer i spoiwa na bazie Paraloidu B – 72, (Rohm&Haas).
23. Montaż rzeź Chrystusa i anioła na pierwotne miejsca
24. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej.

Szafa zakrystyjna

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu zachowania.
2. Wykonanie badań odkrywkowych w celu rozpoznania budowy technologicznej i stratygrafii obiektu.
3. Demontaż ruchomych elementów i snycerki – transport do pracowni.
4. Odczyszczenie z zabrudzeń powierzchniowych.
5. Usunięcie nawarstwień wtórnych metodą chemiczną i mechaniczną na podstawie prób.
6. Wykonanie impregnacji (Paraloid B-72 w toluenie i acetonie) i zabezpieczenie wszystkich elementów z dodatkiem środka bio i grzybobójczego (Lichenicida).
7. Uzupełnienie ubytków drewna, podklejenie pęknięć i szczelin, naprawienie pękniętych listew prowadnic szuflad.
8. Rekonstrukcja brakujących detali – listew (drewno zgodne z parametrami oryginału)
9. Uzupełnianie kitami drewnopodobnymi drobnych ubytków drewna.
10. Wykonanie nowej powłoki wykończeniowej w technice oryginału.
11. Naprawienie w miarę możliwości nie działających zamków – ewentualnie wymiana na nowe.
12. Usunięcie nawarstwień wtórnych na okuciach, wypolerowanie pudrem kordunowym i zabezpieczenie lakierem z żywicy akrylowej, ewentualnie wymiana okuć na nowe w miarę potrzeb.
13. Montaż okuć na pierwotne miejsca.

Opracowanie:

Konserwacja Dziel Sztuki
dr Małgorzata Dawidiuk
Ostrów 541, 37-700 Przemyśl
tel. 512 263 921
REGON 030810342 NIP 539-113-48-58

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA
– STAN ZACHOWANIA PRZED KONSERWACJĄ

